

"Sevdalinka je danas ugrožena - pomozimo joj da opstane. Stvarnost je da pomažemo sevdalinci - pomažemo sebi".

DO POSLJEDNJEG DAHA SEVDAHA

Objavljeno: 18. Jul 2003. 00:07:00

Za BOSNJACI.net

Pise: Adnan JASIKA, Dipl. Politolog

"Najnežnije, naljepše, sto je lirsko-muzička umjetnost ikada stvorila." . (GERHARD GESEMANN, 1937);

"Zaista taj narod u kome takve pjesme postaju, dok se sinovi njegovi izobrazu, izuce, i sa klasicnim drevnim ljepotnim proizvodima upoznađu, kadar ce biti cudesa u pjesnopjevstvu uciniti". (Madjarski pjesnik FERENC KAZINCZY)

"Nigdje mi nije tako cesto na um padala misao da prava umjetnost nosi pecat vjecnosti kao pri sakupljanju pjesama koje žive jedino u sjećanju naroda (Bošnjaka, nap. A.J.)... One (sevdalinke, nap. A.J.) moraju biti lijepe, jer im ne pomažu znacajni događaji, herojska djela i znamenite licnosti, o kojima pjevaju epske pjesme. Pobjedjuju same sobom, obezbjedjuju se samo svojom vrijednošću."

(Ludvik KUBA, Ljubav u bosanskohercegovačkim pjesmama, Prag, 1953;)

"Koliko ima samo duševne mehkote i ljepote u toj sevdalinci! ... Otuda je sevdalinka u našem zivotu kao biser u školjci koji zadugo neće izgubiti svoj sjaj"

(Hamza HUMO, 1937).

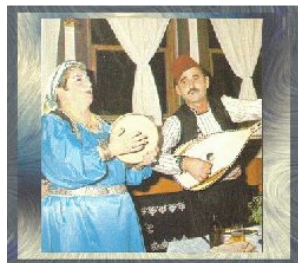
Gore navedeni citati tek su kapljice u moru superlativa kojim su eminentna književna imena kako iz domovine tako i iz svijeta ispisala opisujuci ljepote i vrijednosti bosanske sevdalinke – koja je iz usmene književnosti vremenom pretocena u nadasve jedinstvenu i autohtonu muzicku formu koja kontinuirano traje od početka 16 vijeka pa sve do danasnjih dana.

Munib Maglajic („Od zbilje do pjesme“ – 1983, „Muslimanska usmena balada“ – 1985) zlatnim dobom sevdalinke imenuje period od pocetka 16 vijeka ... „pedesetak godina nakon pada Bosne pod osmansku vlast .... kada se život počeo odvijati u onom ambijentu koji cini dobro poznata zbivanja u sevdalinci... pa sve do Austrugarske okupacije BiH 1878, kada se „prodorom zapadnjacke kulture“ ... „narušava cjelovitost životne podloge iz koje se ova pjesma radjala“...

Sevdalinka je za citavo vrijeme Turske okupacije BiH održavala posebnost carsijskog bosanskog ambijenta, bazedjana, ducana, mahala i sokaka uz obavezno begenisanje momaka i djevojaka, ljubavne dertove, njihovu mladost.....

Bez saza i sevdalinke se nisu prvo mogla zamisliti sijela po cardacima, selamluk – aharima, baškalucima ....

a potom i avlijama, mahalama, na tefericima....

*"Udaralo Ture uz tambure,
udaralo, pa se raspjevalo,
Tambura mu od suhoga zlata,
tanke žice kose djevojacke,
a terzijan drvo simsirovo"...*

*"Imal' jada k'o kad aksam pada
Kad' mahale fenjere zapale,
a sa djula jeca glas bulbula"?"...*

Poslije napornih dana uz saz i sevdalinke u sobama ukrašenim brojnim ornamentima i serdzadama okupljene meraklije udobno uvaljene u bogato izvezene jastuke predavali su se misticnim tonovima koji su se sirili iz saza i glasa sazlije koji je po adetu sjedio na najboljem mjestu tik uz mangal – dagaru. Neki su se uz sevdalinke prosto opuštali a neki pak razbijali ljubavne dertove.

Ljepotama sevdalinke nije odolio ni veliki Goethe koji na njemački jezik prevodi Hasanaginicu. Jacob Grimm navodi kako je *"Iste godine (1814) izašla je i mala prstonarodna pjesmarica, koja ima doduše samo 120 stranica, ali je puna prekrasne prirodne poezije, kakove ne može pokazati nijedno drugo slavensko pleme i kojoj se sladoscu, nevinosci i milinom jedva mogu da isporede i najbolje pjesme njemačkoga naroda. Ko u to sumnja, upucujemo ga samo na poznatu prekrasnu pjesmu HASANAGINICU, koju je već prije GOETHE svojim prijevodom uveo u Njemacku. Zbirka bi ovakvih pjesama, u drugom, više raširenom jeziku i u drugo vrijeme svakoga zanijela"*. (Jacob GRIMM, 1819).

Kucanje u saz vremenom se razvilo do savršenstva pretakajući sevdalinke u jedinstveno kulturno blago. Ismet Ćumurija navodi (MOST br.102 – **"SAZ, SEVDALINKA I SIJELO"** vrsne sazlije društva Gajret iz Sarajeva (1903 – 1941) Asimaga Jasiku, Edhema Sulejmanovića, Salihagu Hodžića... pjevače Adila Kulenovića, Safiju Filipović.

Gosp. Ćumurija dalje navodi izuzetnu aktivnost sazlija u periodu 1941 – 1992 koji su napravili dosta arhivskih snimaka poput Muhameda Mešanovića, Dr. Hasima Muharemovića, Kasima Alajbegovića, Avde Vrapca, Avde Lemeša, Kadira Kurtagića, Rajka Simenuvića, Behku Topčić, Igbala Ljucu i mnoge mnoge druge.

Tokom pedesetih i šezdesetih godina prošlog vijeka sevdalinka (uz harmoniku i muzičku pratnju) je u usponu. Vremenom na muzičku scenu stupaju takve pjevačke i ljudske veličine – zaljubljenika u sevdalinku koje Bosna teško da ikada više može iznjedrati – **Himzu Polovinu, Zehru Deović, Ismeta Alajbegović Šerbu, Jozu Penavu, Safeta Isovića, Nedzada Salkovića, Zekerijah Đezića, Zehru Deović, Jozu Kristića, Eminu Zečić, Muhameda Mujkanovića, Ćazima Ćolakovića, Kadiru Ćanu, Bebu Selimović, Velikog Zaima IMAMOVIĆA** i mnogo drugih koji su kvalitetom aranziranih i ispjevanih sevdalinki istoj podarili eliksir besmrtnosti.

Sevdalinka naprosto osvaja sve tako da su neki centri čak isli na njeno suzbijanje.

Tako npr. muzikolog Miodrag Vasiljević u jednom članku iz 1953 god. Navodi: *" Ćinjeni su uporni pokušaji u Radio Beogradu Nove Jugoslavije da se talas širenja bosanske sevdalinke svede na manju meru. Učinjeno je nešto malo u melazmatičkom pogledu, ali za kratko bosanska pesma je osvojila program Radio Beograda. Svi pjevači odreda naučili su tehniku pevanja putem sevdalinke; karakter tehnike unet je u srpsku narodnu pesmu u toliko meri da su narodne emisije radio – stanice republike Srbije izgubile srpski karakter"*.

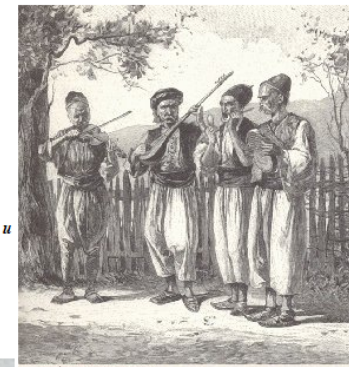
Nešto kasnije, 17.12.1957 na Beogradskom radiju pročitao je izuzetno oštar i podrugljiv esej dirigenta Beogradske filharmonije Zdravkovića u kojem između ostalog stoji da *"svi naši ljudi, od seljaka i radnika do intelektualaca, slusajući samo ovaku narodnu muziku i pesmu, Ćuvaju je sa nostalgijom i nisu više u stanju da osete drazi prave izvorne i zdrave narodne muzike, Ćija je lepota u jednostavnosti i monumentalnosti, a ne u balastu komplikovanog i konfučnog muslimanskog sveta, jezika i izraza i mentaliteta koji nije naš"*.

(Citati preuzeti iz rada "O SEDMOM MAJU U JEDNOJ TUZNOJ LUCI" gosp. Muhe Pasalice – www.bosnafolk.com).

No, s kraja 70-tih godina komercijalizacija muzike sve više uzima maha te se za kratko vrijeme kroz magle kafanskog dima nošeni strujama " južnog i inih vjetrova " na muzičku pozornicu slijeva novi tip pjevača i pjevačica uglavnom sumnjivih muzičkih kvaliteta ali obdarenih mnogo Ćime da privuku publiku. Jedno od najljepših viđenja pravog stanja muzičke scene ex Yuo dao je u jednom od svojih posljednjih intervjua rahmetli Zaim IMAMOVIĆ - *"Mnogi danas ne razumiju sevdah, odakle je postala sevdalinka. To je ova današnja novokomponovana muzika... Znate šta, ja u njoj ne gledam ništa. I ja sam je pravio, doduše, i pjevao, ali ovi današnji tekstopisci pišu banalno, pišu bezobrazno... Nije to to... nije to sevdah.... Ma, ovo čak i vrijeme, ovoliki "kompozitori". Naprimjer, oni u Srbiji, oni znaju za jedan dan i po pet pjesama napraviti. Znam to dobro, jer sam mnogo s njima kontaktirao, gostovao... A ima toga i kod nas. Vrlo loših pjesama, i nekih s neartikuliranim glasovima, sa sablasnim glasovima... Sve su to diskografske kuće pokvarile. One su nametnule svoj šablon i svoj repertoar. Vidio sam ja to na gostovanjima u inostranstvu: mi koji smo pjevali sevdalinke dobro prođemo, ali ovi novi prođu puno bolje od nas, jer ta publika zna samo ono što joj je servirano preko te masovne produkcije. Sve je to i zbog velikih para koje se vrte. (DANI br. 251)*

Međutim, do povratka sevdalinci nije došlo niti nakon okončanja agresije na BiH. Novi muzički trendovi medijski forisirani odnose prevagu, a da paradoksa bude veći na muzičku pozornicu BiH vracaju se mnoge estradne licnosti koji svojim ponasanjem tokom agresije na BiH to nisu nicim zaslužile. Naprotiv. Na tribini vijeća kongresa Bosnjačkih intelektualaca nazvanoj " SEVDALINKA DANAS " održanoj 01.12.2001 (Husein Kurtagić, Omer Pobrić, dr. Dzenana Semiz, Enisa Hajdarević Sojko, Sanja Rajčević, Benjamin i Safet Isović, Ahmed Buriać...) Ćuli su se veoma oštri tonovi na račun društva u cjelini što se zanemaruje sevdalinka. Pogotovo je oštar bio Safet Isović koji je oštro govorio o mržnji prema sevdalinki, o njenom otuđivanju i čak naveo primjere prepravljajnja... Citiran je Gradimir Gojer sa poznatom tvrdnjom da *"sevdalinka štiti Bosnu od šund agresije i sa istoka i sa zapada"*, a Omer Pobrić predviđa da će odlaskom ove generacije *"sevdalinka otići u muzej"*.

Nešto ranije gosp. Pobrić (novembra 2001) između ostalog ispisuje *" Protok vremena, tempo življenja i ciklična tragičnost ovih naših prostora, nezaustavljivo uništavaju sevdaljski ambijent u nama i oko nas. Neki drugi, strani tonovi stalno pripremaju Bosance i Hercegovce da JESMO ono što NISMO! Neuki narod to prihvata jer ta sorta muzike ne traži razmišljanje - ona razmišlja za takve slušaće. Sevdalinka je nešto sasvim drugo i u muzičkom, a posebno u tekstualnom dijelu to je Ćista filozofija, filozofija našeg opstanka u Bosni i Hercegovini... i živi dokaz da smo ovdje veoma dubokog korijena... i da se korijen omladio... i da je jedna od mladica tog korijena naša nacionalna pjesma - sevdalinka.*

Rijetki, zaista su rijetki pojedinci koji ostaju na braniku spasavanja drage nam sevdalinke. Ovom prilikom spomenuo bi samo neke nove skoro objavljene projekte (informacije sa kojim ja raspolazem) kao sto su:

Edin Bosnia Quartet - kombinacija sevdalinke i deza (CD "**Bosnian Suite**").

<http://jazz.edinbosnic.com/>

Mostar SEVDAH REUNION

<http://www.mostarsevdahreunion.com/>

Projekat sazlije HIMZE TULICA

<http://www.oso.at/root/pages/en/contenten/kunstler/sevdah.html>

Projekat slovenackog sastava DERTUM

<http://www2.arnes.si/~kdptrubar/dertum/>

Projekat gosp. Mirsada Jeleskovic Gige iz Sidneja

A iz Hrvatske stigao je jos jedan raritet: album "**AMANET**" - Ibrice Jusica koji donosi 12 sevdalinki od kojih niti jedna nije mlada od sto godina.

Umjesto bilo kakvog komentara rad bi završio jos jednim citiranjem gosp. Omera Pobrica koja je ujedno neupitna istina: "*Sevdalinka je danas ugrožena - pomozimo joj da opstane. Stvarnost je da pomažući sevdalinci - pomažemo sebi*".
Izgubimo li sevdalinku, mi gubimo dio naseg kulturnog naslijedja. Ne dozvolimo to.